

UCHWAŁA

Dnia 19 sierpnia 2009 r.

Sąd Najwyższy w składzie :

SSN Jan Górowski (przewodniczący, sprawozdawca)

SSN Teresa Bielska-Sobkowicz

SSN Barbara Myszka

w sprawie z wniosku Władysława P.

o wpis do rejestru dłużników niewypłacalnych,

po rozstrzygnięciu w Izbie Cywilnej na posiedzeniu jawnym

w dniu 19 sierpnia 2009 r.,

zagadnienia prawnego przedstawionego przez Sąd Okręgowy we W.

postanowieniem z dnia 9 kwietnia 2009 r., sygn. akt X Ga 2/09,:

„Czy wydanie postanowienia o zakończeniu postępowania upadłościowego obejmującego likwidację majątku dłużnika - jeżeli postanowienie zostało wydane w wyniku zaspokojenia w trakcie postępowania upadłościowego wszystkich wierzycieli (art. 368 pkt 2 ustawy z dnia 28 lutego 2003 r. Prawo upadłościowe i naprawcze, Dz.U. z 2003 r., Nr 60, poz. 535, z późn. zm.) - stanowi podstawę do wykreślenia dłużnika z rejestru dłużników niewypłacalnych na podstawie art. 59 pkt 1 ustawy z dnia 20 sierpnia 1997 r. o Krajowym Rejestrze Sądowym (Dz.U. z 2007 r., Nr 168, poz. 1186 j.t., z późn. zm.)?”

podjął uchwałę:

Postanowienie o zakończeniu postępowania upadłościowego, wydane po zaspokojeniu przez dłużnika wszystkich wierzycieli, nie stanowi podstawy do wykreślenia go z rejestru dłużników niewypłacalnych.

Uzasadnienie

Sąd Rejonowy postanowieniem z dnia 9 grudnia 2008 r. oddalił wniosek Władysława P. o wykreślenie go z rejestru dłużników niewypłacalnych. Sąd Okręgowy we W., rozpoznając apelację wnioskodawcy, powziął poważne wątpliwości co do tego, czy i jakie skutki wywołuje postanowienie o zakończeniu postępowania upadłościowego obejmującego likwidację majątku dłużnika, wydane w wyniku zaspokojenia w jego toku wszystkich wierzycieli (art. 368 pkt 2 ustawy z dnia 28 lutego 2003 r. – Prawo upadłościowe i naprawcze, Dz.U. Nr 60, poz. 535 ze zm. – dalej: „p.u.n.”) na wpis upadłego w rejestrze dłużników niewypłacalnych. Wątpliwości te zawarł w zagadnieniu prawnym przedstawionym do rozstrzygnięcia Sądowi Najwyższemu na podstawie art. 390 k.p.c.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Podstawę materialną wykreślenia wpisu dłużnika w rejestrze dłużników niewypłacalnych mogą stanowić nie tylko przepisy ustawy z dnia 20 sierpnia 1997 r. o Krajowym Rejestrze Sądowym (jedn. tekst: Dz.U. z 2007 r. Nr 168, poz. 1186 – dalej: „u. o KRS”), ale także innych aktów prawnych. Z tego względu należało na wstępie rozstrzygnąć, czy wniosek nie mógł zostać uwzględniony na podstawie art. 368 ust. 3 w zw. z art. 363 p.u.n., skoro z ich treści wynika, że prawomocne postanowienie o zakończeniu postępowania upadłościowego stanowi tytuł do wykreślenia wpisów dotyczących upadłości w rejestrach. Oceniając stosunek tego unormowania do przepisów ustawy o Krajowym Rejestrze Sądowym, na postawione przez Sąd Okręgowy pytanie należy udzielić odpowiedzi przeczącej.

Przesądza to przede wszystkim wykładnia językowa art. 59 ust. 1 i 2 w zw. z art. 55 pkt 1 u. o KRS. Z pierwszego z tych przepisów wynika, że dłużnik powinien pozostawać wpisany w rejestrze dłużników niewypłacalnych, jeżeli nie uchylono lub zmieniono postanowienia o ogłoszeniu upadłości, a więc także wtedy, gdy stwierdzono zakończenie postępowania upadłościowego na podstawie art. 368 p.u.n. Z kolei drugi z nich ogranicza dopuszczalność wykreślenia dłużnika niewypłacalnego z rejestru z urzędu, gdy uchylono orzeczenie o ogłoszeniu upadłości, a na wniosek, gdy tytuł wykonawczy, który stanowił podstawę wpisu,

został prawomocnym orzeczeniem sądu pozbawiony wykonalności. Poza tym, treścią spornego wpisu nie jest upadłość, która stanowiła jedynie przesłankę jego dokonania.

Do identycznej konkluzji prowadzi wykładnia systemowa. Artykuł 56 u. o KRS daje podstawę do wpisu do rejestru dłużników niewypłacalnych, na wniosek wierzyciela dłużnika, który w terminie 30 dni od daty wezwania do spełnienia świadczenia nie zapłacił należności stwierdzonej tytułem wykonawczym. W świetle tej normy nie jest więc istotne, czy świadczenie zostało spełnione później.

Trafnie podniesiono w literaturze, że wpis do rejestru dłużników niewypłacalnych ma charakter sankcji za niespełnienie świadczenia w terminie; obrazuje on, że dłużnik był w opóźnieniu, bez względu na to, czy następnie wykonał swe zobowiązanie. Nie przedstawia więc ani stanu majątkowego dłużnika, ani nie daje podstawy do wniosku, że dłużnik jest niewypłacalny, lecz wskazuje jedynie, iż na czas nie realizował swych wymagalnych zobowiązań.

Należy przypomnieć, że art. 12 ust 1 u. o KRS ustanawia zasadę nieusuwalności wpisu i z tego względu musi istnieć wyraźny przepis szczególny (wyjątkowy) zezwalający wprost na jego wykreślenie. W przypadku wpisu opartego na art. 56 u. o KRS taką podstawę zawiera art. 59 ust 2; jest nią prawomocne orzeczenie o pozbawieniu wykonalności tytułu wykonawczego, nie stanowi jej natomiast spełnienie świadczenia po terminie.

Sytuacja, w której zaistniały podstawy do ogłoszenia upadłości – nawet, jeżeli w tym postępowaniu zobowiązania zostały spłacone – jest niewątpliwie poważniejsza i niesie za sobą większe ryzyko dla partnerów obrotu gospodarczego, niż stan faktyczny wyczerpujący hipotezę normy wynikającej z art. 56 u. o KRS. Poza tym przedmiotowy wpis obejmuje dane o określonych zdarzeniach przeszłych, a nie - jak np. rejestr stowarzyszeń - dane aktualne. W rezultacie okoliczności późniejsze nie powinny mieć, z wyłączeniem wyjątków wprost w ustawie przewidzianych (art. 59 ust. 2 *in fine* u. o KRS), wpływu na wykreślenie dłużnika z przedmiotowego rejestru.

Odmienne wykładnia pozostawałaby także w sprzeczności z funkcją, jaką spełnia Rejestr Dłużników Niewypłacalnych, będący wykazem podmiotów, z którymi zawieranie transakcji gospodarczych jest ryzykowne. Ostrzega on uczestników obrotu o nieprzestrzeganiu przez osoby, które zostały w nim ujawnione, obowiązku terminowego wykonywania zobowiązań. W bazie danych dłużników niewypłacalnych umieszczeni są zarówno ci, którzy nieuczciwie prowadzą swoje interesy, jak i ci, którym się nie powiodło z różnych, czasem obiektywnych przyczyn. Ustawodawca, nie różnicując podstaw wpisu podmiotów, wobec których wystąpiły przesłanki zawarte w art. 55 i w art. 56 u. o KRS, uznał, że zarówno okoliczności zawinione, jak i niezawinione są społecznie szkodliwe. Przyjął więc, że należy udostępnić powszechny dostęp do informacji o obydwu grupach dłużników, którzy narazili interesy kontrahentów w szeroko rozumianym obrocie. Z tego względu w postępowaniu o wpis do rejestru dłużników niewypłacalnych sąd nie bada przyczyn ich niewypłacalności (por. postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 19 lutego 2003 r., V CK 7/03, OSNC 2004, nr 4, poz. 67).

Należy dodać, że przepisu o wykreśleniu wpisu nie było w projekcie ustawy o Krajowym Rejestrze Sądowym przedstawionym Sejmowi; art. 59 znalazł się w ustawie dopiero w wyniku późniejszych prac ustawodawczych. Wyjątkowy charakter tego przepisu sprzeciwia się jego wykładni rozszerzającej. Poza przypadkami w nim określonymi wpisy dokonane w rejestrze dłużników niewypłacalnych podlegają wykreśleniu z urzędu po upływie terminu oznaczonego w art. 60 ust. 1 u. o KRS.

Z tych względów Sąd Najwyższy podjął uchwałę, jak na wstępie.